

cors 2013-2014

avaloracion diagnostica educacion primària competència comunicativa: aranés

Nòm e cognòms

Grop

Generalitat de Catalunya
**Departament
d'Ensenyament**

Consell Superior
d'AVALUACIÓ
del Sistema Educatiu

Tèxte 1: Era hèsta deth huec en Aran

COMPREENENÇA LECTORA

Lieg atentivament eth tèxte seguent e, a continuacion, respon es questions.

Era hèsta deth huec en Aran

Era net de Sant Joan, eth 23 de junh, celebram que comence er estiu. Ei ua des nets mès cuertes der an. Era arribada der estiu ei ua data molt senhalada entàs pòbles deth Pirenèu. Ei eth moment de semiar es tèrres e d'amiar eth bestiar a pèisher enes montanhes. Anticament, se creiguie qu'aguesta net ère magica e, entà profitar aguesta màgia, s'alugauen huecs pr'amor d'espantar es esperits dolenti que podien hèr a perilhar era cuelheta. Aué, dempús des ans, era tradicion ei viua e se celèbre damb eth madeish entosiasme.

Era hèsta deth huec en Aran a dues representacions ben populares: Eth Haro de Les e eth Haro d'Arties.

Eth Haro de Les

Eth pòble de Les consèrve aguesta tradicion de forma mès arraïtzada. Se comence a preparar era hèsta de Sant Joan un an abans dera celebracion. Un grop de vesins puguen entath bòsc de Portèt e talhen un auet qu'age de 10 a 15 mètres de nautada, li talhen es branques e li trèn era crosca, deishant-lo convertit en un soc. D'aguest soc ne diden Haro.

Entre toti carregen eth soc e lo pòrten tara plaça dera vila. Aquiu l'acaben de premanir e li clauen uns cunhs de hai entà daurir-lo, atau se seque per laguens e creme melhor. Tanben li meten ues anères de hèr entà evitar que se daurisque completament. Alavetz lo lhèuen e lo calen en un horat que i a en tèrra dera plaça dera vila, l'enfonsen a mès d'un mètre e lo fixen damb ues hustes entà que non quèigue.

En aguest moment, dues parelhes que s'an maridat aqueth an, an premanit un ram de flors en forma de corona e ua creu de flors. Es dus gojats des parelhes puguen ath cap deth Haro, profitant es cunhs, que les servissen d'escaleta, e placen es flors e era creu coronant eth Haro. Ei era manèra de demanar sòrt entà toti.

Eth Haro demore atau quilhat tot er an, enquia que torne a èster estiu e s'a de cremar. Era net de Sant Joan l'aluguen e lo cremen. Damb aguest huec es joeni aluguen e cremen tanben es *halhes*, que son uns cercles gròssi hèti de pela de ceridèr que hèn a virar, alugadi, ath torn des sòns caps. Pendent era hèsta, es vesins, en mòstra d'acuelhuda e espitalitat, aufrissen còca e vin caud as assistents, mentre qu'es Corbilhuèrs de Les baren es dances tradicionaus damb eth son dera musica deth grop Bramatopin.

Eth Haro d'Arties

Maugrat era madeisha origina qu'an es dus Haros, en Arties era costum a anat cambiant damb eth temps. Ací escuelhen eth tronc mès gran deth bòsc, lo

Tèxte 1: Era hèsta deth huec en Aran

daurissen e lo preparen. Se quilhe en camin deth Haro, en miei des prats e tèrres entà qu'es sues cendres ajuden a melhorar era cuelheta. Non i a cap de dia concret entà quilhar-lo, sonque a d'èster ben sec. Igual qu'en Les, era net de Sant Joan lo cremen. Quan eth Haro s'a alugat lo hèn a quèir en tèrra e es joeni lo rossèguen per tot eth pòble. Atau, se demane sòrt e bona cuelheta.

Ara crema deth Haro s'i an hijut es *correfocs*, costum catalana que s'adapte ben ara hèsta e hè que toti es que seguissen eth Haro pes carrèrs agen era sensacion d'èster entornejats peth huec. Tanben i a huecs artificiaus entà arredonir era hèsta.

Adaptacion de diferenti articles dera Revista AUÉ.

Mèrca damb una X era resposta corrècta. Se t'enganhes, raia o esfaça era resposta incorrècta e mèrca claraments era naua resposta.

1 Era hèsta de Sant Joan se celèbre damb era arribada de...

- a. era primauera.
- b. er estiu.
- c. era tardor.
- d. er iuèrn.

0-1

2 Era net de Sant Joan ei ua des nets mès cuertes der an perque...

- a. eth dia ei mès cuert.
- b. era net ei mès longa.
- c. eth dia ei mès long.
- d. eth dia e era net duren igual.

0-1

3 Qué hèn es pòbles deth Pirenèu quan arriben er estiu?

- a. Semiar es tèrres.
- b. Anar d'excursion tara montanha.
- c. Cremar es branques des ceridèrs.
- d. Talhar es arbes de mès de 10 mètres.

0-1

4 Anticament, quina ère era màgia dera net de Sant Joan?

- a. Que començauen es vacances.
- b. Que començauèra calor fòrta.
- c. Qu'apareishien es esperits dolenti.
- d. Que damb eth huec s'espantauen es esperits.

0-1

Tèxte 1: Era hèsta deth huec en Aran

5 De quina classa d'arbe ei eth Haro de Les?

- a. Un ceridèr.
- b. Un auet.
- c. Un hai.
- d. Un pin.

0-1

6 Numeròta es frases sus eth Haro de Les segontes er orde deth tèxte.

☐	☐	☐	☐
Lhèuen eth soc e lo quilhen en un horat ena plaça dera vila.	Es vesins van tath bòsc a talhar er arbe.	Dempús d'un an, era net de Sant Joan cremen eth Haro.	Dus gojats coronen eth Haro damb ua creu e ues flors.

0-1

7 Ditz s'aguestes frases sus eth Haro d'Arties son vertadères o fausses:

	V	F
a. Era sua origina ei era madeisha qu'era deth Haro de Les.	☐	☐
b. Era hèsta d'Arties se celèbre dera madeisha manèra des des sues origines.	☐	☐
c. Eth Haro d'Arties se quilhe en miei des tèrres e es prats.	☐	☐
d. Eth Haro d'Arties se quilhe eth dia de Sant Joan.	☐	☐

0-1

0-1

0-1

0-1

8 Er objectiu d'aguest tèxte ei explicar-mos...

- a. dues hèstes tradicionaus dera Val d'Aran.
- b. quan s'a de semiar enes tèrres deth Pirenèu.
- c. com se preparen es arbes abans de cremar-les.
- d. era hèsta des parelhes que s'acaben de maridar ena Val d'Aran.

0-1

Expression escrita

9 Escuelh era forma verbau corrècta:

Se vòs participar ena crema deth Haro d'Arties _____ que ben t'ac passaràs.

- a. vedís
- b. vedies
- c. veiràs
- d. auies vist

0-1

10 Dempús des ans, era tradicion dera hèsta deth huec se celèbre damb eth madeish entosiasme. Quina des paraules següentes signifie era madeisha causa qu'entosiasme?

- a. Esfòrç.
- b. Illusion.
- c. Facilitat.
- d. Guitèra.

0-1

11 Explica en dètz linhas quina sason der an ei era que mès t'agrade. Qué hès d'especiau? Perqué ei era tua sason preferida? Se celèbre bèra hèsta?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

0-1-2
-3-4

CA
0-1-2
-3-4

CO
0-1-2
-3-4

L
0-1-2
-3-4

O
0-1-2
-3-4

M
0-1

P

Tèxte 2: D'a on ven eth cauchó?

COMPREENENÇA LECTORA

Lieg atentivament eth tèxte seguent e, a continuacion, respon es questions.

D'a on ven eth cauchó?

Sabies que i a un arbe que plore lèrmes d'un liquid blanc que se ditz cauchó?

De cauchó, n'i a per tot! Eth cauchó ei ua classa de goma que se tròbe en productes e causes qu'utilizam cada dia. N'i a enes arròdes des coches, en caucèr, es mòbles, es vestits, es joguets, es guants, en quinsevolh aparelh electric e en ua grana quantitat de d'auti objèctes.

Mès, d'a on ven eth cauchó? Eth cauchó se hè a partir d'un liquid nomentat latèx. Proven d'un arbe, que seguraments encara non coneishes, nomentat evea. Er evea pòt arribar a mesurar 30 mètres de nautada. Era major part deth latèx lo produsissen en indústries d'America deth Sud, Africa e Àsia, a on fòrça gent viu d'aguest trabalh.

Des des sòns inicis, aguesta indústria a sabut transformar eth latèx en cauchó. Entà trèir eth latèx cau hèr un talh ena crosca der arbe, e per aqui ei per a on ges. Mès eth latèx non ei era saba, ei un producte dera crosca der arbe, com era resèra des pins o des auets. Mentre era saba ei er aliment des arbes, eth latèx a coma utilitat protegir era planta. Quan era crosca deth tronc se trinque, eth latèx se hè espés e empedís qu'es parasits entren laguens der arbe.

Es persones que trèn eth latèx des arbes coneishen plan ben eth sòn mestier: non cau pas trèir-lo tot, atau un evea pòt produsir pendent 30 ans. Era recuelhuda deth latèx se hè en estat liquid o solid. Finauments, eth latèx se traballe e se hè a secar.

Ara fin deth sègle XIX s'inventèc eth pneumatic de cauchó, que se podie holar. Es pèces de cauchó en un coche son nombroses e era major part se tròbe laguens deth motor, atau que calie fòrça cauchó enta provedir ara indústria automobilistica. Alavetz, tot aquerò qu'auie relacion damb er evea preneç mès importància.

Actuauments s'a inventat cauchó que non proven der arbe der evea, ei a díder, ei artificiau o sintetic, mès non a pas es madeishes qualitats deth qu'ei naturau. Se consumissen en mon 22 milions de tones de cauchó cada an e era mitat son hètes damb cauchó naturau. Er evea ei er arbe que produsís mès latèx. Totun comence a èster atacat per un misharnon e era produccion de cauchó naturau poderie redusir-se. Per aguest motiu se cerque ua auta planta que dongue latèx.

S'a trobat qu'era planta coneishuda coma chicòia hè latèx tanben e se pòt cultivar damb facilitat. Se se li hè un talh, ad aguesta planta li ges un liquid blanc, que se ditz lèit. I a ua auta planta d'a on ges eth latèx, se nomena *guayule* e se tròbe en Mexic. Era sua produccion ei un shinhau mès cara, mès non hè pas allèrgia, com passe damb eth latèx der evea.

David Grosclaude, *Plumalhon*, num 2 (Tèxte adaptat)

Tèxte 2: D'a on ven eth cauchó?

Mèrca damb una X era resposta corrècta. Se t'enganhes, raia o esfaça era resposta incorrècta e mèrca claraments era naua resposta.

1 Eth títol deth tèxte ei "D'a on ven eth cauchó"? Pensa e escriu un aute títol que sigue adequat entath tèma qu'acabes de liéger:

0-1

2 Era expression "De cauchó, n'i a pertot" signifie que...

- a. damb cauchó se fabriquen molti productes.
- b. qu'eth cauchó ei de bon obtier.
- c. eth cauchó a molt de valor.
- d. tot se hè damb cauchó.

0-1

3 Eth cauchó ei...

- a. un plastic.
- b. ua goma.
- c. ua planta.
- d. un carton.

0-1

4 Eth cauchó se hè damb...

- a. era crospe der arbe.
- b. es huelhes der arbe.
- c. eth latèx.
- d. era saba.

0-1

5 En quin d'aguesti arbes se tròbe eth latèx?

- a. Pin.
- b. Auet.
- c. Euea.
- d. Casse.

0-1

6 Er arbe deth cauchó produsís latèx entà...

- a. alimentar-se.
- b. víuer enquiàs 30 ans.
- c. créisher enquiàs 30 mètres.
- d. protegir-se des parasits.

0-1

Tèxte 2: D'a on ven eth cauchó?

7 Ditz s'aguestes frases son vertadères o fausses:

	V	F	
a. Era saba e eth latèx son era madeisha causa.	☐	☐	0-1
b. Eth latèx der evea ei mès barat qu'eth latèx mexican.	☐	☐	0-1
c. Eth cauchó sintetic a es madeishes qualitats qu'eth naturau.	☐	☐	0-1
d. Era indústria automobilistica a de besonh granes quantitats de cauchó.	☐	☐	0-1

8 Se cerquen d'auti arbes que produsisquen latèx perque er evea...

- a. se seque.
- b. ei car de cultivar.
- c. ei dificil de cultivar.
- d. ei atacat per un misharnon.

9 Aguest tèxte vò...

- a. ensenhar.
- b. distrèir.
- c. divertir.
- d. qüestionar.

Expression escrita

10 Escriu es signes de puntuacion que calgue:

,	.	?	!

Sabies entà qué servís eth latèx __ Damb eth latèx se hè cauchó, e damb eth cauchó se pòden hèr pneumatics, bòtes d'aigua __ joguets, etc __ Guaire causes __

Expression escrita

11 Toti aguesti objèctes son hèti damb latèx o cauchó. En cada imatge as de respóner aguestes dues qüestions: Qué ei? Entà qué servís?

Qué ei?

Entà qué servís?

Qué ei?

Entà qué servís?

Qué ei?

Entà qué servís?

Qué ei?

Entà qué servís?

0-1-2

CA

0-1-2

CO

Fòrça gràcies pera tua colaboracion.